

Informatiebrief voor inwoners over nucleaire veiligheid

29 juli 2016

1. Voorwoord

Wanneer radioactieve stoffen dreigen vrij te komen, kan dat gevolgen hebben voor inwoners. Afhankelijk van de dosis kunnen deze stoffen schadelijk zijn voor de gezondheid. En hoewel de kans op een nucleair incident zeer klein is, is het nooit 100% uit te sluiten. Om die reden hebben Veiligheidsregio Zeeland (VRZ), de gemeenten, Provincie en de Rijksoverheid zich voorbereid op een kernongeval.

Op de websites van Veiligheidsregio Zeeland en Veiligheidsregio Midden - en West-Brabant staat allerlei informatie over nucleaire veiligheid, kerncentrales, straling en maatregelen die genomen worden om zoveel mogelijk veiligheid te bereiken in Zeeland en Brabant. Met deze informatiebrief geven we u extra (achtergrond)informatie over nucleaire veiligheid en over wat wij doen om bij een eventueel incident de (gezondheids)schade voor onze inwoners zoveel mogelijk te beperken.

2. Samenwerking Nucleaire Veiligheid Schelderegio (NVS)

De kerncentrales in Borssele en Doel hebben de aandacht van Veiligheidsregio Zeeland en Veiligheidsregio Midden - en West-Brabant. Dat geldt ook voor het transport van radioactief materiaal waaronder ziekenhuisafval en de opslag in de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval ([COVRA](#)) in Nieuwdorp. Industriële activiteiten brengen risico's met zich mee, dat geldt voor chemische en ook voor nucleaire industrie. Veiligheidsregio Zeeland en Veiligheidsregio Midden - en West-Brabant bereiden zich gezamenlijk voor op de nucleaire incidenten in dit gebied. Kennis en kunde worden gedeeld, niet alleen tussen de twee veiligheidsregio's maar ook op landelijk en internationaal niveau.

Van 2015 tot en met 2018 werken we met elkaar aan onder andere de volgende thema's:

- Jodiumprofylaxe
De maatregel jodiumprofylaxe (het innemen van jodiumtabletten) is één van de maatregelen die in de voorbereiding op- en bij de bestrijding van de effecten van een kernongeval kan worden overwogen. De zones voor jodiumprofylaxe worden binnenkort vergroot en worden geharmoniseerd met België en Duitsland. In de voorbereiding hierop zijn de veiligheidsregio's betrokken.
- Risico- en crisiscommunicatie
Het zorgdragen voor actuele en eenduidige risico- en crisiscommunicatie voor VRZ en VRMWB, afgestemd met het Rijk, de Belgische overheden in de grensregio en de exploitanten van de kerncentrales in Borssele en Doel. Extra aandacht hierbij gaat uit naar de zelfredzaamheid van de samenleving en communicatie specifiek gericht op hulpverleners. Daarnaast het opstellen en implementeren van een communicatieprotocol voor beantwoording van media- en bestuurlijke vragen buitenom incidenten.
- Evacuatie
Het gewenste eindresultaat is een evacuatiestrategie voor Zeeland en Midden- en West Brabant, afgestemd met Rijk en België bij kernongevallen.
- Multidisciplinair Opleiden, Trainen en Oefenen (MOTO)
Het gewenste resultaat is een eenduidig plan voor oefenen aanpak bij stralingsincidenten. Dit betekent een breed activiteitenpakket, van burgemeester tot hulpverlener vormgegeven in

een MOTO kalender. De focus ligt op bewustwording, vakbekwaam worden en vakbekwaam blijven van alle betrokkenen.

- Planvorming

Hieronder valt het actualiseren, implementeren en evalueren van het rampbestrijdingsplan Nucleaire Installaties.

In het dossier Nucleaire Veiligheid is er intensief contact met België. Er zijn onder meer afspraken gemaakt op het gebied van communicatie tussen de Kerncentrale Doel (Electrabel) en de beide Nederlandse veiligheidsregio's. Op ambtelijk niveau is er frequent contact met de kerncentrale Doel en de Belgische overheid (provinciaal en federaal niveau) over meldprocedures en communicatie.

3. Rollen diverse instanties

3.1. Rijksoverheid

De [Rijksoverheid](#) is verantwoordelijk voor de voorbereiding op en de bestrijding van kernongevallen en andere zware stralingsincidenten. In de Kernenergiewet worden deze aangeduid als categorie-A¹ objecten. Voor ongevallen in stralingslaboratoria of bij het vervoer van radioactieve stoffen (categorie-B objecten) is het bestuur van de veiligheidsregio verantwoordelijk voor de voorbereiding.

3.2. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Eén van de beschermingsmaatregelen bij kernongevallen is jodiumprofylaxe. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is verantwoordelijk op dit dossier. In samenwerking met andere ministeries en veiligheidsregio's wordt gewerkt aan een definitief plan voor de (pre)distributie van jodiumtabletten voor de zone tot 100 kilometer. U leest een nadere toelichting onder hoofdstuk 4 in deze Informatiebrief.

3.3. Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming

Sinds 1 januari 2015 fungeert de [Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming \(ANVS\)](#) in de praktijk als een onafhankelijke instelling. De ANVS wordt in 2017 een Zelfstandig Bestuursorgaan. Hierdoor kunnen beslissingen onafhankelijk worden genomen. De ANVS valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Infrastructuur en Milieu. Het takenpakket daarbij is breed: adviseren van de minister over beleid en wetgeving, uitvaardigen uitvoeringsregels, verlenen vergunningen, [verrichten veiligheidsbeoordelingen](#), houden en zo nodig handhaven van toezicht en inrichten van risico- en crisiscommunicatie.

3.4. Burgemeester

De burgemeester heeft het gezag en opperbevel in geval van een brand of een ramp in zijn gemeente. Is echter sprake van een (dreigende) ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, dan is de voorzitter van de veiligheidsregio bevoegd toepassing te geven aan de in artikel 39 Wet veiligheidsregio's opgesomde bevoegdheden van burgemeesters. Dit betekent zeker niet dat gemeenten geen eigen verantwoordelijkheden meer hebben. Zo blijft de burgemeester bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, verantwoordelijk voor de gemeentelijke bevolkingszorg.

Ieder nucleair transport wordt door het Nationaal Crisiscentrum (NCC) via de veiligheidsregio gemeld aan de burgemeesters van de betrokken gemeenten, van vertrek, doorkomst tot en met aankomst. Voor ieder transport worden een beleidskader en tolerantiegrenzen vastgesteld in de driehoek van de gemeente Borsele (en Schagen ingeval van een transport Petten – COVRA). De burgemeester neemt in afstemming met de politie van betrokken gemeenten, passende maatregelen rondom het transport. Hij wordt geadviseerd zich te conformeren aan het in de driehoek van de gemeente Borsele vastgestelde draaiboek met beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen.

¹ Kerncentrales zijn zgn. A-objecten. De COVRA, maar ook bedrijven en inrichtingen waar met radioactieve stoffen wordt gewerkt, zoals ziekenhuizen, laboratoria en het transport van radioactieve stoffen, vallen in de categorie B-objecten.

3.5. Veiligheidsregio Zeeland

Conform de Wet veiligheidsregio's heeft Veiligheidsregio Zeeland onder meer verantwoordelijkheden om voor te bereiden op stralingsincidenten ([categorie A- en B-objecten](#)). Dit doet zij door middel van het uitvoeren van onder meer regionale risicoanalyses, planvorming, aanschaf van benodigde (beschermende) middelen, meetapparatuur en andere materialen, opleiding en training. Voor de uitvoering van deze verantwoordelijkheden wordt samengewerkt met Veiligheidsregio Midden - en West-Brabant.

3.6. Vergunninghouder

De verantwoordelijkheden van de vergunninghouders van categorie A- en B-objecten staan beschreven in de [Kernenergiewet](#) en in de betreffende vergunning van het object. In deze vergunning staan o.a. de voorwaarden waarbinnen de kerncentrale mag worden bedreven. Deze voorwaarden zijn gebaseerd op internationale 'Internationaal Atoom Energie Agentschap' (IAEA)-regels. Er is streng toezicht op de naleving van deze regels door de vergunninghouder.

3.7. Het Belgische Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle

De [FANC](#) is de Belgische tegenhanger van de ANVS. Bepaalde installaties in België (kerncentrales, ziekenhuizen, etc.) en activiteiten (transport van nucleaire materialen, opslag van radioactief afval, etc.) zijn onderworpen aan specifieke regelgeving. Om bij te dragen aan een optimaal beheer van deze installaties en activiteiten, bewaakt het FANC de naleving van geldende voorschriften.

4. Harmonisering beschermingsmaatregelen

Jodiumprofylaxe

Bij een kernongeval kan er radioactief jodium vrijkomen. Via de luchtwegen kan dit in het bloed van mensen terecht komen. De schildklier slaat het radioactief jodium op en daar kan het op termijn schildklierkanker veroorzaken. Door de schildklier tijdig met niet-radioactief jodium te verzadigen, kan het radioactief jodium niet in de schildklier worden opgeslagen. Dat is vooral van belang voor kinderen, omdat hun schildklier veel gevoeliger is voor radioactief jodium dan de schildklier van volwassenen.

Volwassenen boven de 40 jaar wordt afgeraden om jodiumtabletten in te nemen. Vanaf die leeftijd wegen de positieve gevolgen van het innemen van een jodiumtablet niet op tegen de mogelijke bijwerkingen. Bij een kernongeval kunnen mensen tot en met 40 jaar en zwangeren (ter bescherming van het ongeboren kind) in de omgeving van kernreactoren het advies krijgen om jodiumtabletten te slikken. Verder weg van de kernreactoren zullen alleen kinderen tot 18 jaar en zwangere vrouwen dit advies krijgen.

Het moment van inname tijdens een incident is belangrijk. Te vroege of te late inname vermindert de bescherming. Voorjaar van 2013 zijn door Veiligheidsregio Zeeland en Veiligheidsregio Midden - en West-Brabant en betrokken gemeenten jodiumtabletten, voorzien van een bijsluiter, huis aan huis verspreid onder inwoners die binnen een straal van tien kilometer van de kerncentrale Borssele en 20 kilometer rondom kerncentrale Doel wonen. Inwoners die binnen de doelgroep vallen maar de tabletten (niet meer) hebben, kunnen jodiumtabletten krijgen bij hun gemeenten.

In 2014 zijn enkele interventieniveaus en preparatiezones aangepast, om een betere afstemming met België en Duitsland te krijgen. In de [Kamerbrief](#) van Minister Kamp van juli 2014 wordt deze harmonisatieaanpak beschreven. Doel is om aan beide zijden van de grens vergelijkbare (beschermings)-maatregelen te kunnen treffen.

Het aangepaste systeem van wordt momenteel ingevoerd. Samenvattend betekent dit voor de kerncentrales in Borssele en Doel:

- de preparatiezone voor *evacuatie* wordt vergroot van 5 naar 10 km;

- de preparatiezone voor *schuilen* wordt 20 km;
- de preparatiezone voor *jodiumprofylaxe* wordt 20 km
- jodiumdistributieplan 100 km voor mensen tot 18 jaar en zwangeren

Bij de uitwerking hiervan is besloten om tot 100 km rondom nucleaire objecten jodiumtabletten voor de meest kwetsbare groepen te verspreiden, (zwangeren en jongeren tot 18 jaar). Het ministerie van VWS stelt samen met betrokken partijen (veiligheidsregio's, GGD'en) nu een distributie- en implementatieplan op.

5. Meldingsplicht kerncentrales Borssele en Doel

NV Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) meldt voor kerncentrale Borssele [ongewone gebeurtenissen / storingen](#) die meldingsplichtig zijn. Dit zijn zowel storingen die van belang kunnen zijn voor de nucleaire veiligheid maar ook afwijkingen aan de normale bedrijfsvoering die om andere redenen door de ANVS en EPZ meldingswaardig worden geacht. EPZ publiceert elke [melding](#) ook op haar website. Wettelijk is ze niet tot openbaarmaking verplicht. Als er sprake is van een incident met risico voor de omgeving dan is ze verplicht de desbetreffende gemeente en de voorzitter van Veiligheidsregio Zeeland in te lichten.

[ENGIE-Electrabel](#) heeft voor Doel het beleid om ongewone gebeurtenissen niet alleen aan de vergunningverlener te melden maar ook direct [openbaar](#) te maken en te publiceren op de website van Electrabel. Hier vallen bijvoorbeeld ook kleine meldingen onder van gebeurtenissen die de tussenkomst van een externe hulpdienst vragen, bv het verwijderen van een wespennest op het bedrijfsterrein door de overheidsbrandweer of ongevallen als bijv. een verstukte enkel die moet worden behandeld door een ambulancemedewerker. Verder is het van belang te weten dat er in Doel 4 kernreactoren staan in plaats van 1 in Borssele. Voorgaande feiten maken dat het aantal storingsmeldingen van ENGIE-Electrabel ten opzichte van EPZ Doel hoger kan zijn dan in Borssele.